

[SINERGIJE]

[SYNERGIES]

Pojam *sinergije* odnosi se na:

1. fiziol. suradnju nekoliko organa ili mišića u zajedničkoj funkciji;
 2. ekon. komplementarnost aktivnosti čiji je učinak veći od zbroja dijelova;
 3. zajednički napor, suradnju više čimbenika u obavljanju jednog posla ili funkcije.
- Sinergije stoga uključuju projekte i programe koji se produciraju zajedničkim sudjelovanjem dvaju ili više aktera, njihovim međusobnim razumijevanjem, dijalogom i zajedničkim rastom.

The term *synergies* refers to:

1. physiological cooperation of several organs or muscles in a common function;
 2. economic complementarity of activities whose effect is greater than the sum of their parts;
 3. joint effort, cooperation of several factors in performing a single task or function.
- Synergies therefore include projects and programs that are produced by the joint participation of two or more actors, their mutual understanding, dialogue and common growth.

Srdan Veljović

OSAMDESETE

5.4.-29.4.2024.

Ciklus fotografija pod nazivom Osamdesete posvećen je problemu identiteta i načinima na koje se on iskazuje tijekom vremena u različitim političkim formacijama. Serija fotografija nastala je između 1983. i 1985. godine u novobeogradskom Bloku 45, takozvanom "Naselju Sunca" koje je realizirano kao utopistički, biopolitički projekt izveden u vrijeme zalaska jugoslavenskog socijalizma. Taj se projekt danas može smatrati utopijskim, a definirala ga je scena mlade generacije koju prate ove fotografije. U to vrijeme stvoreni su uvjeti odrastanja generacije koja se iz današnje perspektive čini visoko privilegiranom. Na jednoj razini, ove fotografije možemo promatrati i kao dokument odrastanja jedne od posljednjih bezbrižnih generacija SFRJ, posebno u svjetlu nastupajućih devedesetih.

Srdan Veljović (1968.) je fotograf, kulturni radnik i konceptualni dokumentarist. Bavi se problemom identiteta i njegovog uspostavljanja kao polja konstituiranog izvana, istražujući mjesta prestupa granice koja ga definira. Izlagao više puta skupno i samostalno u Srbiji, Makedoniji, Hrvatskoj, Bosni, Sloveniji, Rumunjskoj, Albaniji, Austriji, Njemačkoj i Sjedinjenim Američkim Državama.

Srdan Veljović

EIGHTIES

5.4.-29.4.2024.

The series of photographs entitled Eighties is dedicated to the problem of identity and the ways in which it is expressed over time in different political formations. The series of photographs was created between 1983 and 1985 in Block 45 in New Belgrade, the so-called "Sun Village", which was realized as a utopian, biopolitical project carried out at the time of the decline of Yugoslav socialism. That project can be considered utopian today, and it was defined by the scene of the young generation represented in these photos. At that time, conditions were created for a generation to grow up, which from today's perspective seems highly privileged. On one level, we can view these photos as a document of the growing up of one of the last carefree generations of the SFRY, especially in the light of the coming nineties.

Srdan Veljović (1968) is a photographer, cultural worker, conceptual documentarian. He deals with the problem of identity and its establishment as a field constituted by the outside, exploring places of transgression of the border that defines it. His work was exhibited collectively and independently in Serbia, Macedonia, Croatia, Bosnia, Slovenia, Romania, Albania, Austria, Germany, United States of America.

Razgovor s umjetnikom

razgovarale: Tena Starčević i Sandra Križić Roban

Tena Starčević: *Fotografijom se bavite još od osnovne škole, a zahvaljujući ocu ste se vrlo rano susreli s tehničkim i tehnološkim aspektima fotografskog medija. Za početak, zanima me možete li opisati svoje prve susrete s fotografijom?*

Srdan Veljović: Odrastao sam u okruženju u kojem je fotografija bila jako prisutna. Ustvari, osamdesete godine su podrazumijevale neke tehničke i tehnološke predposlove, jer fotografija nije bila toliko handy kao danas. Moj otac je bio arhitekt, ali se dosta bavio fotografijom pa sam imao i iskustvo razvijanja fotografija u laboratoriju. U ormaru smo uvijek imali filmove i sve to mi je bilo nadohvat ruke, ali mislim da je zanimljivo što sam ja zaista u jednom momentu odlučio da se počnem baviti fotografijom. Dakle, to je bila stvar odluke. Nekako sam krenuo s praksom i vjerojatno mi se dopalo, tako da se to kotrlja i dalje.

TS: *U tom razdoblju nastaje i Vaša prva fotografska serija Osamdesete, kojom dokumentirate izgradnju jednog od posljednjih urbanističkih i arhitektonskih projekata u Beogradu. Serija fotografija nastala je između 1983. i 1985. godine u novobeogradskom Bloku 45, takozvanom "Naselju Sunca" koje je realizirano kao utopistički, biopolitički projekt izveden u vrijeme zalaska jugoslavenskog socijalizma. Je li riječ o fotografskoj seriji koja je nastala kao rezultat jasnog koncepta ili je pak riječ o vrlo spontanom činu fotografiranja?*

SV: Stjecajem okolnosti te su fotografije zaista i dokument vremena tih mojih početaka. Kažem stjecajem okolnosti, jer su ti motivi bili neka moja neposredna okolina, budući da sam u tom razdoblju živio u novobeogradskom Bloku 45. Ja sam "samo" fotografirao svoje društvo i ta potreba se sasvim prirodno pojavila. Međutim, tek puno kasnije shvatio sam da sam tada svjesno odlučio da fotografijom iskoračim iz domene intimnog i da se uključim u tu neku cirkulaciju slika koja je krenula s pojavom štampe i nekih meni važnih magazina. Moram reći da me dugo uopće nije privlačila ideja izlaganja fotografija, ali je sam čin fotografiranja oduvijek bio svjesna odluka. Rad je svakako bio intuitivan, a kamerom sam bilježio i odgovarao na neke neposredne poticaje iz okoline. Mislim da mi je čak fotografija služila kao sredstvo za komunikaciju, možda toga tada nisam bio svjestan.

Zaista je donekle paradoksalno da sam projekt Osamdesete formulirao tek 2017. godine. Ja na to gledam kao na neki projekt iz arhive koja je stjecajem okolnosti moja. To je tako daleko od mene sada, to je taj neki čovjek 1980-ih snimio, a sudbina slika je takva da ih danas promatramo na drugačiji način.

Sandra Kržić Roban: *Vrlo je zanimljivo to što ste sad spomenuli – taj vremenski odmak i zapravo promatranje samoga sebe, odnosno svog vlastitog arhiva koji nekako proizlazi i iz prakse samoarhiviranja. Da bi čovjek uopće mogao sam sebe promatrati, mora se prethodno na neki način čak i arhivirati. Intrigantno mi je što ste opisali samog sebe kao konceptualnog dokumentaristu. Ne znam jeste li i u vrijeme kada ste snimali, sredinom 1980-ih, samog sebe doživljavali kao konceptualnog dokumentarista, ali zanima me što Vas je uopće od te konceptualne struje moglo uhvatiti u to doba? Tada ste bili vrlo mladi, ali opet, neke stvari ili čak možda generalni duh nove fotografije je možda došao do Vas?*

SV: Sada tu moram razjasniti neke stvari. Dakle, naravno da u to doba sebe nisam smatrao ni fotografom, a kamoli konceptualnim dokumentaristom. Ustvari sam bio neki dječak koji je dobio novu igračku pa je krenuo igrati se njome. Konceptualni dokumentarist je odrednica koja je nastala puno kasnije, a tako me zapravo nazvao moj suradnik i prijatelj Milan Rakita. Ja sam to preuzeo, jer mi se sviđelo što se naziv odnosi na moj naknadni rad s arhivom u kojem se dokumentarizam ne isporučuje kao sirov proizvod. Uzimam u obzir vremenski odmak zbog čega se narativ iz arhive i iz tog nekog drugog vremena prikazuje u sadašnjem trenutku, a da se pritom uključuje i vremenski kontekst kroz koji čitamo fotografije. Sredinom 1980-ih nisam razmišljao ni o kakvim konceptima, ali sam često listao stranu i domaću štampu. Redovito sam pregledavao časopise Stern i Start, i recimo da su to bili izvori inspiracije. Osim toga, u drugoj polovici 1980-ih je u Beogradu bila priređena izložba Roberta Mapplethorpea i ona me zaista potaknula na promišljanje fotografije, ali me i pomaknula od estetike foto klubova s kojima sam imao neku vrstu iskustva. Moram istaknuti da sam se od te estetike vrlo brzo odmaknuo, ali je ipak trebalo proći neko vrijeme da ustvari shvatim što bih htio postići s fotografijom. Tako da, u tom smislu, čak nije ni bitno kako je i kada fotografski materijal nastao, nego je bitnije da ga znate prezentirati u vremenu u kojem ga odlučite predstaviti. Intervencije na same fotografske serije iz arhive i recepcija su mi važnije od same proizvodnje fotografija.

SKR: *Znači li to da je s vremenskim odmakom emocionalna struja, koja je sasvim sigurno evidentna u načinu na koji je snimljena serija Osamdesete, doživljena na jedan drugačiji način? Pokazujete li apsolutno sve fotografije iz te serije ili ste napravili neku reviziju? Kakav je Vaš današnji pogled u odnosu na to što se snimili sredinom 1980-ih?*

SV: Naravno da se ti pogledi strašno razlikuju. Fotografija ima tu jednu osobinu nezavršivosti koja se odnosi na to da protokom vremena sama ta fotografska slika znači potpuno različite stvari. Ako isključimo publiku, za mene kao autora ta fotografska serija postaje vrlo osobna arhiva i jednostavno je – mijenjam se, postajem stariji i samim time se mijenja i rakurs na koji uopće gledam na davno snimljene fotografije. Dugo sam se premišljao trebam li uopće oživiti taj projekt Osamdesete, jer sam htio biti siguran da ću izbjeći neku vrstu sentimentalnosti za koju mislim da bi bilo dobro da se izbjegne u autorskim projektima. Mislim da je ustvari riječ o toj komparaciji – kako sam ja tada gledao te fotografije i kako ih promatram danas. I to je potpuno neusporedivo. U to vrijeme mi je fotografija bila igračka i najčešće sam ih izrađivao samo kako bih ih podijelio prijateljima koji su prikazani na njima. U tom smislu je cirkulacija fotografija tekla u nekom vrlo zatvorenom krugu aktera, ali je taj aspekt svakako zanimljiv. Protokom vremena gotovo svaka arhiva, odnosno svaki njen komad, pruža različite mogućnosti za interpretaciju i reinterpretaciju. Samim protokom vremena raste i potencijalna vrijednost te broj referenci koje vi možete naknadno učitati. Zaista vrlo često radim projekte iz arhive, jer mi treba dosta vremena da dokučim što želim učiniti sa snimljenim materijalom. U slučaju fotografske serije Osamdesete vremenski odmak je zaista ekstreman, jer su fotografije nastale u mojoj tinejdžerskoj fazi, a danas imam pedeset i kusur godina, pa je tako i moja pozicija posve drugačija.

TS: *Bez obzira na to što ste se vrlo mladi počeli baviti fotografijom, ipak je niste odlučili studirati, nego ste upisali Elektrotehnički fakultet u Beogradu. Zašto?*

SV: Čak mislim da se u vrijeme, kada sam razmišljao o upisu fakulteta, već mogla studirati fotografija, ali meni roditelji zaista nisu ništa naročito sugerirali. Svoje izbore sam radio sam i to u vrijeme kada sam smatrao da fotografija može biti hobi, a ne neka vrsta zanimanja. Tada mi je bilo intrigantnije da, ako već odlučim studirati, studiram nešto ozbiljno kao što je elektrotehnika. A onda su krenule devedesete i studij se odužio iz vrlo različitih razloga. Na kraju sam ipak završio Elektrotehnički studij u

u Beogradu, ali sam se praktički u isto vrijeme već ozbiljnije bavio fotografijom i počeo sam surađivati s nekim časopisima. To su uglavnom bili mediji koji su se bavili kulturom, a ja sam prepoznao da je fotografija nešto što me zaista zanima. Razgovarao sam s nekim profesorima s fakulteta koji su znali čime se bavim, i oni su mi ustvari rekli da se ja de facto bavim strukom, samo na neki drugačiji način. Svo znanje i taj neki analitički aparat koji sam skupio na studiju sam se uvijek nekako trudio aplicirati u polju fotografije. Ponekada se to vidi jasnije, a onda opet taj moj background bude potpuno nevidljiv. Međutim, zaista sam se trudio da to što naučim na tehničkim studijima nekako upotrijebim u razrađivanju fotografskih koncepata. Gotovo sve stvari u prirodi i u društvu se odvijaju na neki prilično sličan i predvidljiv način. Zaista sam bio sretan kada sam te neke ideje i koncepte iz područja tehničke znanosti prepoznao u društvenim procesima na koje se moje fotografije referiraju.

SKR: *Vrlo je zanimljiva komplementarnost posve različitih, ajmo reći nekakvog STEM-ovskog područja i humanističke znanosti i umjetnosti, a i jednog strukturiranog mišljenja za koje evidentno imate predispozicije ili Vam je barem ono važno. S druge strane, u cijelom nizu serija koje ste realizirali tijekom vremena i koje su izašle i kao zasebne umjetničke knjige, vidljiva je izuzetna sposobnost komunikacije kao bazično humanog opredjeljenja. Je li u tim serijama riječ o performeru, umjetniku ili je riječ o Vašim prijateljima ili krugu poznanika iz Petrovaradina? Na koji način se ta dva polariteta uravnotežuju na Vašim fotografijama, ako se uopće uravnotežuju?*

SV: Mislim da je u želji svakog čovjeka da što bolje i potpunije komunicira određene teme sa svojom okolinom. U tom smislu su meni osobno fotoaparati i fotografija jedna vrsta alata koji mi je omogućio da postanem ekstrovertniji. Taj neki striktni analitički pristup je zaista bio komplementaran tom nekom spontanom pokušaju da nešto fotografiram. U svim svojim projektima sam vrlo osobno bio uvučen u njih i stalo mi je bilo do svih mojih aktera, jer su to moji prijatelji koje jako volim. Na neki način je to i neka blagodat fotografije da vam jednostavno proširi pogled i poveća mogućnosti komunikacije sa svijetom. Već neko vrijeme vodim jednu fotografsku radionicu koja mi puno znači, jer radim s ljudima koji nisu ni fotografi ni umjetnici, ali se bavimo njihovim likovnim praksama. Pošto je danas fotografija sveprisutan medij u društvu, svi ljudi postaju fotografi i na nivou recepcije tumačenja toga što fotografiramo, stvarno dovodi u pitanje i što smo zapamtili u cijeloj toj priči. Znači, svatko za sebe bi mogao koristiti tu osobinu fotografije da na neki način potpunije komunicira neke teme

sa svijetom oko sebe. Tako da je analitički pristup izuzetno komplementaran humanističkom aspektu i da je to sve skupa neki jako dobar spoj.

TS: *Istaknuli ste da se početkom 2000-ih intenzivnije počinjete baviti fotografijom i da ste u tom istom razdoblju realizirali prve fotografske projekte s naglašenim umjetničkim konceptom, pri čemu izdvajam tri projekta – Arhitektura i fašizam, Nebo i Zid. Počinimo s prvim projektom, o čemu je točno riječ i kako ste uopće došli na ideju za takav projekt?*

SV: Riječ je o meni vrlo dragom projektu za koji je potrebno kontekstualizirati vrijeme njegovog nastanka. U drugoj polovici 1990-ih sam se pridružio umjetničkom kolektivu LED ART koji je nastao kao neka vrsta umjetničkog aktivizma u vremenu koje je bilo depresivno, ali je taj subverzivni umjetnički aktivizam nama bio oslobađajući. Na neki način smo htjeli pomoći sebi i dati umjetnosti nekakav smisao. Dogodila se prilika da cijela ta LED ART ekipa 1999. godine gostuje na Labin Art Expressu, na prvom ili čak nultom izdanju eksperimentalnog Transart festivala, što nam se čini poprilično uzbudljivo. Kraj devedesetih su i dalje bile ratne godine i stvorilo se niz peripetija oko našeg dolaska u Hrvatsku, jer nam je trebala viza koju nije bilo tako lako dobiti. Ipak, došli smo u Labin i tamo smo stekli vrlo zanimljivo iskustvo, jer smo sudjelovali na festivalu i samim time smo uspjeli uspostaviti komunikaciju s lokalnom zajednicom i zainteresiranim grupama. Tamo su bili veterani rata koji su bili prilično ljuti što su došli umjetnici iz Srbije koji rade onako blago provokativne projekte. Ali sve je to bilo vrlo zanimljivo. Domaćini festivala su nas pozvali da odemo pogledati Rašu, grad pored Labina koji je nastao uz rudnik ugljena 1930-ih godina u vrijeme talijanskog fašizma. Tada je grad bio očuvan kao ambijentalna cjelina, kao dio neke urbanističke cjeline. Moram priznati da sam bio očaran samim tim mjestom i pošto sam ostao u dobrim kontaktima s ljudima iz Labina, oni su me zvali već iduće godine da samostalno sudjelujem kao fotograf tog festivala. Tada sam dogovorio s umjetnikom Nenadom Andrićem, koji je također i moj prijatelj, da skupa odemo u Rašu i da tamo organiziramo neki mali foto-session. Meni je bila izuzetno zanimljiva ta priča o talijanskom fašizmu kao nekoj temi iz mraka. Raša je prelijep gradić s pomalo futurističkim dizajnom, a urbanističko rješenje je rezultat vrlo utilitarnih ciljeva zbog kojih smo dobili jednu veoma lijepu strukturu. I sad je tu opet utkana neka vrlo osobna priča, jer su 1990-ih u Beogradu održani razni protesti, a studenti arhitekture Beogradskog univerziteta, koji inače nisu bili naročito politički aktivni, priključili su se tim prosvjedima. Mislim da je to bilo 1998. ili 1999. godine. Studenti su bili napadnuti od strane nekakvih batinaša

To je bio događaj o kojem se nije mnogo pisalo, ali iz moje perspektive se taj događaj s kontekstom Raše stopio u jednoj točki. Na neki način me zanimalo kako povezati estetiku i katastrofu. To je inače jedan od projekata koji sam izlagao 2004. godine u Beogradu i poslije toga i u Labinu, 2008. godine, međutim, planiram mu se vratiti jer smatram da fotografije nisam iscrpio do kraja.

SKR: *U odnosu na retrospekciju Vaših pogleda, možete li reći nešto o vašoj fotografskoj seriji "DAS UNHEIMLICHE BEOGRAD"? Zanimljiva mi je kombinacija nečeg što je izrazito suvremeno, odnosno techno-partyja i čitave te scene, izrazito aktivne, u boji i dinamične, s pomaknutim perspektivama jednog Beograda kakav je izdvojen u crno-bijelom prikazu i diše neki svoj drugi život. Čini mi se da je možda ta serija na tragu onog što ste snimali 1980-ih. Na koji način zapravo uopće interpretirate prostor? Dolazite iz obitelji arhitekata i studirali ste elektrotehniku, iz čega se možda rađa interes za strukturom. Što su za Vas grad i arhitektura, a što prostor? Što je to tako zastrašujuće u tom Beogradu da ga se ne može uhvatiti i predstaviti u nekom drugačijem svjetlu?*

SV: Drago mi je da ste spomenuli taj projekt, jer je meni bilo vrlo zanimljivo fotografirati crno-bijeli Beograd koji je baš takav kakav je. U toj fotografskoj seriji krenuo sam nasumično fotografirati slike grada i time sam bilježio svoj pogled i nekakav osjećaj koji imam prema Beogradu. Opet moram priznati da sam to radio vrlo intuitivno, nisam točno znao gdje bih smjestio taj projekt. Međutim, broj fotografija je nekako porastao i odlučio sam tu seriju ostaviti negdje po strani, jer nisam znao što da uopće s njom radim. Onda se pojavila jedna knjiga, odnosno doktorski rad Mariele Cvetić koja je profesorica na Arhitektonskom fakultetu i moja je poznanica. Rad se zvao Das Unheimliche: psihoanalitičke i kulturalne teorije prostora i meni je ta knjiga pružila dubinski uvid u sam taj koncept grada. I ta jedna riječ – "unheimlich" – koja označava poznato i nepoznato, ustvari je koncept koji je prilično njemački i teško je prevodiv sa svim tim značenjskim potencijalom. Nakon što sam se upoznao s tim konceptom učinilo mi se da bi taj neki set fotografija koji sam nesvjesno snimio i spremio sa strane mogao dobiti neki smisao. Taj Beograd, za kojeg ste rekli da je zastrašujući, upravo je priča o prepoznavanju i toj nekoj ambivalenciji koja se vrlo često događa protokom vremena i s drugim stvarima u životu, kada niste sigurni je li to nešto ispred vas novo ili vam jednostavno ranije nije zapelo za oko. Možda na razini intuicije možete reći u trenutku sviđa li vam se to ili ne, ali imate neku vrstu zavora. Otkrivanje tog "unheimlich"-koncepta teklo je vrlo intuitivno i opet korespondira s knjigom koja se pojavila kao važan

iskorak u mojoj fotografskoj praksi, jer govori o tom promišljanju svijeta u kojem se ja, kao autor, nalazim. Gotovo svakodnevno se susrećemo sa situacijama u kojima nismo sigurni je li nešto ispred nas poznato ili nepoznato, prijateljsko ili neprijateljsko.

TS: *U različitim fotografskim serijama bavite se devedesetima. U tom kontekstu bih voljela čuti i Vaše razmišljanje o tome kako se uopće i u kojoj mjeri medij fotografije može suprotstaviti politikama pamćenje? Kako gledate danas, s nekim vremenskim odmakom, na vlastite fotografije koje su nastale u vrlo specifičnom društveno-političkom kontekstu?*

SV: Smatram da su politike pamćenja i sjećanja uglavnom vrlo zloupotrebijene. Određene grupe vrše revizionističke akcije zbog nekih svojih ciljeva, a historijske struke bi nam trebale dati načine kako se ponašati prema izvorima i kako stvarati pravu, a ne iskrivljenu sliku povijesti. Često se događa da se manipulira i falsificira podacima iz prošlosti kako bi se ispričalo neku priču koja nama danas, iz određenih razloga, treba. To sve ovisi o pozicijama moći i sve je vrlo subjektivno. Međutim, ja sam isto kao autor u poziciji da radim svoje narative, baš onako kako to ja želim. U projektima gdje ocrtavam klimu 1990-ih sam samo imao sreće da sam skupio jako zanimljive fotografije tijekom godina, ali tek sam s vremenskim odmakom počeo tumačiti te tragove i tekstove. Sve je to smješteno u umjetnički kontekst u kojem je sve to neka vrsta igre s označiteljima. Možete puno toga reći igrajući se s tim što će ljudi podrazumijevati bez da vi, kao autor, to baš jako naglasite. Meni je to sve skupa jako zanimljivo, ali se zaista trudim da u cijelom tom procesu budem pošten prema sebi.

TS: *Fotografski projekt Nebo intimnog je karaktera i nastao je za vrijeme dnevnog putovanja biciklom. Ima li i ovaj projekt veze s vašim refleksijama na devedesete?*

SV: Apsolutno ima. Stjecajem okolnosti imao sam obitelj u Njemačkoj pa smo nekoliko ljeta provodili u Münchenu. Jednog dana odlučio sam posjetiti mjesto koncentracijskog logora Dachau. Nisam znao što ću tamo zateći, ali ispostavilo se da je taj dan bilo zaista dobra vremenska prognoza i zatekao sam lijepe oblake pa sam odlučio okinuti par fotografija. Na licu mjesta sam shvatio da je to mjesto, odnosno taj pogled na oblake, možda bio jedini oblik slobode za ljude koji su se u vrijeme Drugog svjetskog rata zatekli u koncentracijskom logoru. To me odvelo na promišljanje i usporedbu jugoslavenskog iskustva 1990-ih, odnosno takvih konstrukcija kao što su logori.

To je za mene osobno bila neka vrsta samoispitivanja mog vlastitog iskustva. Pokušati spoznati nezamislivo.

TS: *Uzmemo li fotografsku seriju Zid kao primjer dokumentarne fotografije, smatrate li da selekcijom fotografija možete, opet s vremenskim odmakom, izvući i njihovu umjetničku, a ne samo dokumentarnu vrijednost?*

SV: Te fotografije nastale su u jednom vremenu, a u drugom pak dobivaju potpuno novo tumačenje i učitavaju se reference koje izvorno nisu postojale. Godine 1989. bio sam na početku studija i počelo se događati sve to s Berlinskim zidom. Mislim da se cijela ta priča odvija poprilično iznenada i da je čak bio 29. studeni, što je bio državni praznik i nas nekoliko iz Beograda smo sjeli u vlak i otišli do Berlina gdje smo se zadržali vrlo kratko. Tamo smo zatekli atmosferu u kojoj je zid, kao takav, i dalje bio tamo, ali je bilo jasno da je sve skupa otišlo do đavola i tada su snimljene te fotografije. Tadašnja srpska politika, odnosno vodeći političari su rekli kako 1989. godine nisu razumjeli činjenicu da je pao Berlinski zid. Ja sam tek naknadno razvio koncept s kojim sam htio ukazati na tu činjenicu, a u tom slučaju sam fotografiju koristio posredno. Osobno mislim da su neke odluke i općenito povijesni slijed devedesetih rezultat toga što se ta činjenica nije percipirala na ispravan način. Isto kao što se možda danas ne percipira da postoji željezna zavjesa na Dnjepru i da je to nešto što trenutno nastaje, ali se opet ne vidi dovoljno. Tako da je taj rad opet bila neka moja intervencija u postojeći narativ, a opet sam naknadno nastojao uključiti i neki svoj intiman pogled. Možda zvuči pretenciozno, ali to jesu moje intencije kada radim izložbe, da obuhvatim teme između kojih je određeni vremenski odmak i nekako ih povežem. Možda bih volio vratiti se i ovoj fotografskoj seriji i napraviti neku fotografsku knjigu, ali o tom, potom..

TS: *Dozu humora utkali ste u fotografsku seriju Devedesete, koja je vaša subjektivna reakcija na prizore 1990-ih godina. Kako su ljudi koje ste fotografirali u tom osjetljivom razdoblju reagirali na pojavu fotoaparata u javnom prostoru?*

SV: Čini mi se da je tada nekako bio puno rasterećeniji taj odnos prema fotoaparatu. Pretpostavljam da na pameti imate fotografiju dva vojnika koji se ljube, dok je oko njih oružje. To je, naravno, nastalo kao neka vrsta igre i zabave, a fotoaparat je uvijek inicirao nove ideje. Mislim da su ljudi prije bili spremniji na taj čin igre i eksperimenta. Zanimljivo je spomenuti anegdotu da su jednom prilikom srednjoškolci posjetili izložbu

na kojoj je bila predstavljena spomenuta fotografija i oni su nakon dvadesetak minuta promatranja i komentiranja zaključili da je to nemoguće. Opet se vraćamo na to da protokom vremena fotografija dobiva nove vrijednosti, jer se paralelno mijenja i publika, odnosno mijenja se taj neki skup pretpostavki koje im novi recipijenti pridaju. Meni je to vrlo zanimljivo i mislim da je korisno za današnju djecu da vide da postoji i neki drugačiji svijet. Ta doza humora je ustvari subverzija s kojom se borim protiv te neke realnosti koja je prilično crna, pa na ovaj način teške teme prilagodim našem ukusu kako bismo ih lakše progutali.

SKR: *Smatram da je tu vrstu subverzije teško postići, jer svatko određenoj temi pristupa različito, ali baš mi je zanimljivo Vaše razmišljanje. Spomenuli ste da vodite radionice. Nastaju li one isključivo na temu Vaše fotografske prakse i fotografskog pogleda i što biste, recimo, za samog sebe rekli da Vam je najznačajnije? Što hvata Vaš pogled? Na što fotografski reagirate, rekla bih i ljudski, jer je to naravno neodvojivo, ali primarno fotografski?*

SV: Pa mislim da se taj pogled naravno vremenom mijenja jer se i ja mijenjam. Ranije sam bio puno intuitivniji nego danas, ali sam bio i društveno aktivniji – svojim izborom, ali i poslom. Puno sam radio u kulturnim ustanovama, za npr. Studentski kulturni centar, Narodnu biblioteku ili pak Centar za kulturnu dekontaminaciju. Osim što sam obavljao posao fotodokumentiranja za potrebe institucija, zaista sam se trudio da budem aktivan u različitim aspektima. Tako sam i počeo pratiti techno-scenu i danas mislim da sam sve što sam fotografirao zapravo i živio. Ne bih nekako odvajao fotografiju i život. Bilo je projekata, kao što je Arhitektura i fašizam koji sam planski naumio realizirati, ali većina radova su rezultat spontanog trenutka. Uglavnom skupljam neke fotografije i onda ih promatram kao slike koje nastojim tumačiti. Danas puno rjeđe fotografiram i trudim se manje snimati jer mislim da ima više smisla da se bavim svojim arhivom. Ionako mislim da ima već previše fotografija na svijetu i nastojim biti obazriv. No, ti koncepti i razmišljanja o fotografskim procesima su neka vrsta istraživanja, jer tražim hipoteze koje bi eventualno moje fotografije pokrile. Moram priznati da me neka nova mjesta uvijek iznova inspiriraju i imam tu potrebu da svako novo mjesto koje posjetim na neki način sačuvam za sebe. Mislim, to radi i svaki turist koji ide bilo gdje i neumorno lupa fotografije telefonom. Tako da nastojim biti iskren u tom intimnom činu fotografiranja i svega onoga što radim. Malo što tajim.

TS: *U fotografskoj seriji Lep život kao eksces mi se čini da je obrađena tema obitelji, ali isto tako i ženska perspektiva. Koliko ste obraćali pažnju na to da uvrstite i feminističku poziciju?*

SV: Osobno mislim da jesam vodio računa o tome, makar se možda moja supruga neće baš složiti u tolikoj mjeri. Šalim se, ali opet, možda se i ne šalim. Naime, kao fotograf sam surađivao s nekim feminističkim organizacijama i imam neku vrstu uvida u tu scenu, onako iznutra. No, što se tiče samih ideja, meni je drago da ste Vi prepoznali feminističku poziciju jer mi je bilo važno da bude utkana u fotografsku seriju. Bavio sam se likom žene u nekim konstelacijama, ali opet i s raznim ograničenjima, jer kao muškarac progovaram o toj temi iz pozicije moći. Nažalost, praksa pokazuje da ta neka moćnija pozicija u našim društvima zaista postoji i zato i treba biti feminizma da te teme budu vidljive. Ali opet, ja sam taj koji je imao kameru, tako da sam samim time ja odabirao šta će to biti. Međutim, zaista sam imao želju da ta ženska pozicija bude pozicionirana u radu i zato mi je drago na postavljenom pitanju, jer ga shvaćam kao kompliment.

TS: *Zanimljiv mi je i fenomen, tj. pojava techno-scene u Beogradu. Na fotografijama su prikazane različite dobne skupine. Jeste li imali namjeru bilježiti publiku ili više fenomen bijega i bunta protiv društva, i općenito prizore s underground scene?*

SV: Techno nije bila baš skroz moja kultura jer se pojavio devedesetih godina kada sam ja naprosto bio već previše star da to bude u potpunosti scena moje generacije. No, pratio sam otpočetak taj fenomen i zaista mi se i danas beskrajno sviđa i uživam u toj glazbi. U Beogradu je sredinom 2000-ih bila stvarno jako bogata techno-scena i priređivane su visokobudžetne zabave koje su onda 2008. godine izbrisane financijskom krizom. Zanimalo me kako uopće taj techno fotografirati i što bi to bilo samo po sebi. Publika mi je bila bitna, ali trudio sam se nekako tijekom vremena naći neki izraz. Tu seriju fotografirao sam analognim kamerama, a zbog nedovoljno svjetla pribjegavao sam korištenju dugih ekspozicija. Tako su ustvari likovi na fotografijama izgubili svoju prepoznatljivost. Oni bi nekako postali generički djelomično iz tog nekog razloga koji je tehničko-tehnološke prirode i meni se taj izraz jako dopao. Tako da se namjeravam i tom serijom pozabaviti, ali ne znam točno kada.

TS: *S obzirom na to da se bavite i takvim pojavama u društvu, koliko ste uopće upoznati*

s možda nekim teorijama iz područja sociologije? Je li vam posuđivanje teorija iz drugih disciplina važan dio za rad ili se jednostavno vodite intuitivnom fotografijom, a naknadno učitavate neka nova značenja?

SV: Mislim da fotografija u svom izrazu mora biti intimna, a u nekom konceptu treba biti vrlo stroga. Tako da je to cjeloživotna edukacija zbog čega stalno nešto novo čitam i onda kroz svoju praksu u životu uviđam ono što sam pročitao u teoriji. Meni je ta vrsta igre i prepoznavanja u mediju fotografije izuzetno zanimljiva.

TS: Spomenuli ste u nekoliko navrata i fotografske knjige. Zanima me kako gledate na taj medij? Smatrate li da promatrač drugačije doživljava vaše fotografije na izložbi ili dok su one zastupljene u mediju fotografske knjige?

SV: Mislim da je fotografska knjiga doista jedino pravo mjesto gdje bi se fotografija trebala u konačnici pronaći. U fotografskoj knjizi fotografija dobiva svoj puni smisao i kao da je to cilj tog nekog dugotrajnog procesa. Međutim, jedina nevolja je što vam treba jako puno resursa da napravite fotografsku knjigu, jer morate izdvojiti jako puno vremena, a na kraju i novaca. Nakon toga se morate baviti distribucijom i samim time se počinjete baviti i nekim drugim stvarima, a koje ovise o tržištu. Velika mi je želja da završim čim više fotografskih knjiga, jer zaista ne vidim smisao u tome da stvaram nove fotografske serije dok ne ukoričim sve stare projekte. Knjiga je pravi medij za fotografiju i mene taj proces rada na knjizi jako raduje. Tako da mi je to plan za penziju - raditi fotografske knjige u nadi da ću nekoga prevariti da te knjige čak i kupi.

Burcu Musli

ESCAPE ROOM

8.6.-28.6.2024.

Važno je podsjećati se da patrijarhat ne izgleda posvuda isto. Iako prisutan na različite načine u mnogim društvima, u nekima je utkan u sve njegove pore i dio je mentaliteta. Burcu Musli svoje korijene vuče upravo iz jednog takvog, i iako nije odrastala u njemu, osjeća odgovornost i želju da progovara upravo o tome. Centralni predmet izložbe koja svojim postavom podsjeća na scenografirani set, ženska je haljina s tradicionalnim orijentalnim vezom s jedne strane, koji umjetnica dekonstruira u obliku spermatozoidnih, bisernih ukrasa. Referenca je to na ženu čija je sudbina u navedenom društvu jednosmjerna, a uloga predefiniрана - udaja i rađanje djece. Crpeći inspiraciju iz svog nasljeđa i promišljajući ga u suvremenom kontekstu, ona komunicira svoje misli i osjećaje kroz različite izraze i medije. Tako u svoje radove unosi orijentalne motive, ali i *glitcheve* i kombinira ih s čitavim rasponom ženskog identiteta. Fotografira prijateljice i kolegice koje postavlja u različite imaginarne uloge. Osim digitalnih fotografija printanih na mekanom, savitljivom materijalu, i ostali mediji služe joj u postizanju fluidnosti postava i ženske energije, odnosno onih njenih karakteristika koje često unutar opresivnih sistema bivaju potisnute i negirane. Dominantna emocija koju želi komunicirati odnosom tame i prigušenim crvenim osvjetljenjima je ženski bijes. Poigrava se s percepcijom ženske seksualnosti - Ona je u kavezu, ali se i kreće, pleše, slobodna je, ogoljena. Ona je sve prikazano, ali i više od toga. Njen karakter je višeslojan, ona je jedna od mnogih mogućih.

Burcu Musli (Skopje, 1997.), diplomirala je slikarstvo na Fakultetu likovnih umjetnosti na Sveučilištu Ćirila i Metoda u Skopju. S raznolikom praksom koja seže od tradicionalnog slikarstva do digitalne umjetnosti, Burcu se do sada predstavila na brojnim samostalnim i skupnim izložbama. Istražuje teme poput ženske seksualnosti, identiteta i položaja žene u opresivnim društvima, pri čemu u svoje radove često unosi elemente modnog dizajna, plesa i scenografije. Finalistica je Denes nagrade 2024., koja se od 2002. dodjeljuje najboljim mladim makedonskim umjetnicima.

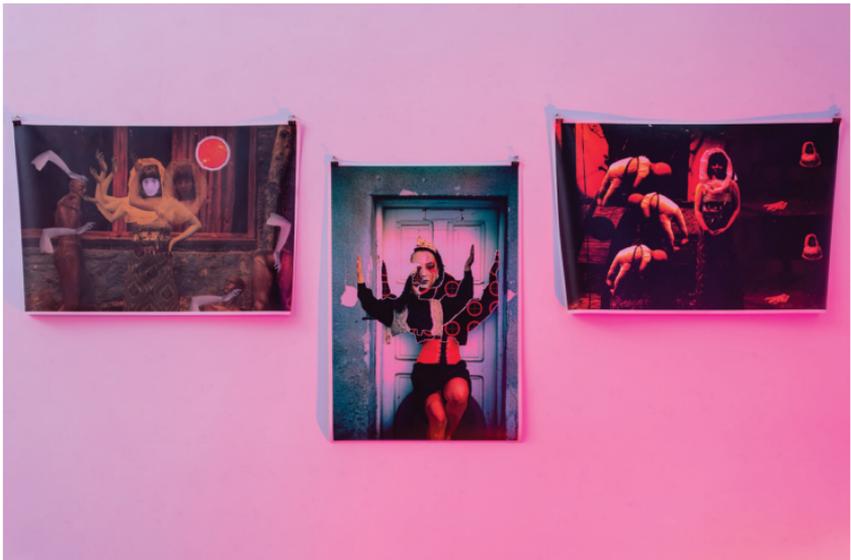
Burcu Musli

ESCAPE ROOM

8.6.-28.6.2024.

It is important to remember that patriarchy does not look the same everywhere. Although present in different ways in many societies, in some it is woven into all its pores and is part of the mentality. Burcu Musli's origin comes from one such place, and although she did not grow up in it, she feels a responsibility and an immanent desire to speak about it. The central object of the exhibition, which reminds of a staged set, is a woman's dress with traditional oriental embroidery on one side, which the artist deconstructs in the form of spermatozoid-like pearl ornaments. It is a reference to a woman whose fate in the aforementioned society is one-way street, and whose role is predefined - marriage and childbearing. Drawing inspiration from her heritage and reflecting on it in a contemporary context, she communicates her thoughts and feelings through different expressions and media. Thus, in his works, she introduces oriental motifs, but also glitches, and combines them with the multitudes of female identity. She takes photographs of her female friends and colleagues, placing them in various imaginary roles. In addition to digital photos printed on soft, pliable material, other media also serve her in achieving the fluidity of compositions and feminine energy, those characteristics of a woman that are often suppressed and denied within oppressive systems. The dominant emotion that she intends to communicate through the relationship of darkness and dimmed red lighting is female rage. She plays with the perception of female sexuality - She is in a cage, but she also moves, dances, is free, naked. She is everything shown, but also more than that. Her character is multi-layered, she is one of many possible ones.

Burcu Musli (Skopje, 1997), graduated in painting from the Faculty of Fine Arts at the Cyril and Methodius University in Skopje. With a diverse practice ranging from traditional painting to digital art, Burcu has so far presented her work in numerous solo and group exhibitions. With a focus on topics such as female sexuality, identity and the position of women in oppressive societies, she often incorporates elements of fashion design, dance and scenography into her works. She is one of the finalists of Denes award 2024, which has been awarded to the best young Macedonian artists since 2002.

CREATOR IN RESIDENCE - OLGA TURETSKA

4.11.2024.-4.12.2024.

Olga Turetska, umjetnica iz Lavova u Ukrajini, provela je mjesec dana na rezidenciji u Prostoru, u okviru projekta "Crafts as a Form of Resilience" koji podupiru zaklada IZOLYATSIA, Trans Europe Halles i Maly Berlin te sufinancira ZMINA: Rebuilding program, kreiran uz potporu Europske unije.

Olga Turetska rođena je u umjetničkoj obitelji 1984. godine u povijesnom gradu Lavovu. U početku privučena slikarstvu, Olgino umjetničko putovanje doživjelo je transformativni zaokret nakon što je diplomirala na Umjetničkoj akademiji, gdje je otkrila svoju strast prema radu sa staklom. Godine 2009. osnovala je vlastiti brend "Olga Glass" koji je ubrzo postao poznat po svom jedinstvenom pristupu umjetnosti fuziranog stakla. Olga je specijalizirana za tehniku fuzije stakla, koristeći Spectrum staklo za stvaranje živih, šarenih kompozicija. Njezin osebujni stil karakterizira razigrana uporaba slika iz djetinjstva. Od početka sveobuhvatne invazije na Ukrajinu, Olga je ostala u svom rodnom gradu i unatoč svim izazovima nastavlja stvarati u svom studiju u Lavovu, vođena strašću za umjetnošću i otpornošću.

Tijekom rezidencije u Prostoru Olga je održala dvije besplatne kreativne radionice: u utorak, 12. studenog djeca su izrađivala raznobojne staklene hvatače sunca i magnete, dok je u četvrtak, 14. studenog grupa divnih žena kreirala unikatne dodatke. Radionice su bile izvrsna prilika za druženje, a imale su čak i iscjeljujući aspekt. Dok smo stvarali, razgovarali smo o Ukrajini, dijelili iskustva, unutarnje borbe i nade.

Tijekom boravka u Prostoru, Olga je nastavila stvarati svoje zanimljive kreacije, a neke od njih bile su dostupne u *pop-up shopu* unutar Prostora. Svi građani bili su dobrodošli da upoznaju umjetnicu Olgu i kupnjom unikatnih predmeta ručne izrade podrže njezin rad.

Rezidencija je provedena je u okviru projekta "Crafts as a Form of Resilience" podržanog od strane zaklade IZOLYATSIA, Trans Europe Halles i Malý Berlin, a sufinanciranog iz programa ZMINA: Rebuilding, kreiranog uz potporu Europske unije.

CREATOR IN RESIDENCE - OLGA TURETSKA

4.11.2024.-4.12.2024.

Olga Turetska, the glassmaker from Lviv, Ukraine, spent one month at the residency in Prostor, in the framework of the project “Crafts as a Form of Resilience” supported by the IZOLYATSIA foundation, Trans Europe Halles and Maly Berlin and co-financed by the ZMINA: Rebuilding program, created with the support of the European Union.

Olga Turetska was born into an artistic family in 1984 in the historic city of Lviv. Initially drawn to painting, Olga’s artistic journey took a transformative turn after graduating from the Academy of Arts, where she discovered her passion for working with glass. In 2009, she founded her own brand, Olga Glass, which quickly became known for its unique approach to fused glass art. Olga specializes in the glass fusion technique, using Spectrum glass to create vibrant, colorful compositions. Her distinctive style is characterized by the playful use of childhood images. Since the beginning of the all-out invasion of Ukraine, Olga has remained in her hometown and, despite all the challenges, continues to create in her studio in Lviv, driven by a passion for art and resilience.

During her residency at Prostor, Olga held two free creative workshops:

On Tuesday 12.11., children were making colourful glass suncatchers and magnets while on Thursday 14.11 the group of wonderful women created some unique accessories. The workshops were a great opportunity to come together and even had a healing aspect. While creating we discussed about Ukraine, shared experiences, struggles and hopes.

During her stay at Prostor, Olga continued to create her glass items and some of them were available in the pop-up shop in Prostor. The audience was invited to stop by, meet the artist and support her work by purchasing unique handmade items.

The Creator-in-residence was implemented in the framework of the project “Crafts as a Form of Resilience” supported by IZOLYATSIA foundation, Trans Europe Halles and Maly Berlin and co-financed by the ZMINA: Rebuilding program, created with the support of the European Union.

FILMSKE PROJEKCIJE

U partnerstvu s mrežom za alternativnu distribuciju europskih dokumentarnih filmova KineDok, organizirane su sljedeće filmske projekcije:

25. siječnja

Sveta dilema (Holy Dilemma, Julianna Ugrin, Márton Vízkelety, Mađarska, 81', 2022.)

Priča o župniku rastrganom između vjerskog poziva i obiteljskog života.

14. veljače

Preblizu (Apropierea, Botond Püsök, Mađarska, Rumunjska, 85', 2022.)

Priča o majci koja se, nakon traumatičnog događaja u kćerinu životu, bori s ožiljcima iz prošlosti, u malenoj zajednici koja odbija prihvatiti što se dogodilo.

6. ožujka

Kim (Erika Kapronczai, Mađarska, 85', 2022.)

Dokumentarac o iznimnom slikarskom talentu, belgijsko-mađarskoj umjetnici Kim Corbisie.

3. travnja

Pongov poziv (Pongo Calling, Tomáš Kratochvíl, Češka, Slovačka, UK, 78', 2022.)

Film o Štefanu Pongu, vozaču kamiona, ocu, suprugu, emigrantu, Romu, prikazan ususret Međunarodnom danu Roma koji se obilježava 8. travnja.

2. svibnja

Žica (Tiha K. Gudac, Hrvatska, 75', 2021.)

Protagonistica filma je ograda od žilet žice koju je izgradila slovenska vlada kako bi spriječila ulazak izbjeglica u Europu, a koja uništava prekrasan krajolik oko rijeke Kupe.

FILM SCREENINGS

The following screenings were organized in partnership with KineDok:

January 25: **"The Holy Dilemma"**, a story about a pastor torn between his religious calling and his family life

February 14: **"Too Close"**, a Hungarian-Romanian co-production, a story about a mother who, after a traumatic event in her daughter's life, struggles with the scars of her past, in a small community that refuses to accept what happened

March 6: **"Kim"**, a documentary by director Erika Kapronczai about the exceptional painting talent, Belgian-Hungarian artist Kim Corbisie;

April 3: **"Pongo Calling"**, a film by director Tomáš Kratochvíl about Štefan Pong, a truck driver, father, husband, emigrant, Roma, shown on the occasion of International Roma Day, which is celebrated on April 8;

May 2: **"The Wire"**, an acclaimed Croatian documentary by director Tiha K. Gudac.

Andrea Resner i Jelena Vuković

Vjer•e•nica

20.12.2024.-24.1.2025.

Vjerenica - ona koja vjeruje, ona koja se predaje

Jelena Vuković i Andrea Resner kroz izložbu isprepliću svoje prakse koje imaju mnogo dodirnih točaka. Jelena kroz pokret i poeziju istražuje utjelovljenost ženske energije i božanskog. Andrea istražuje simbole, ezoteriju i žensku prirodu kroz crtež, animaciju, video i prostornu instalaciju. Kroz povezivanje svojih iskustava i praksi umjetnice su kreirale izložbu koja tematizira arhetip zaručnice, te načine na koji je taj arhetip ključan za iscjeljenje rascjepa između duhovnog i materijalnog svijeta.

Andrea Resner svoj rad na ciklusu predstavljenom na ovoj izložbi započinje 2015. godine, radom "Tamed by a virgin" u kojem se dotiče teme i simbola vezanih uz arhetip djevice, a na koje će se kasnije organski nadopuniti i razviti radovi nastali 2024., u kojima se početna tema kristalizira u ideji arhetipa zaručnice, proučavajući značenje i ulogu Marije Magdalene. Inspirira se pisanjem Margaret Starbird, koja istražujući osobu i pojam Marije Magdalene kao metafore ženskog načela koje je službena Crkva pokušala izbrisati, istražuje i načine na koje su se ta učenja prenosila, najčešće kroz umjetnost, korištenjem različitih simbola koji su joj se atribuirali. Prema ovoj teoriji, upravo Marija Magdalena predstavlja ženski princip koji omogućuje cjelovitost i izmiče nas iz kulturološkog okruženja zarobljenog u patrijarhalnom modalitetu. To se najviše prikazuje kroz treći rad, "Magdalena", u kojem ova dva principa postaju jedno. Marija Magdalena tako se navodi kao Zaručnica koja je, za razliku od Majke, simbolizirana crvenom bojom, te je u središnjem radu prikazana uz animalni prizvuk, onako kako je često u povijesti bila diskreditirana. Ona se u radu isprepliće i prelazi u likove žene koja je senzualna i oslobođena te konačno u treći lik - žene koja otvara srce. Ruže kao simbol koji se do sada provlačio kroz Andreine radove, sada su namjerno prikazane bez trnja - jer micanje trna je otvorenost i dopuštanje drugom da priđe (a ujedno i poveznica sa skrivenom crkvom koja je koristila te simbole).

Jelenini radovi, s druge strane, često se odnose na inicijaciju koju žena mora proći unutar svoje psihe da bi došla na mjesto gdje se predaje. U njenom radu "Mandala", umjetnici Miloš Vujanović, Milena Cvetković i Vuko Martinović na Jeleninog su rodnoj

planini, prekrasnom Durmitoru, kreirali mandalu u formi *land arta*. Ova mandala, koja u durmitorskoj travi predstavlja biljku runolist, za Jelenu postaje psihički labirint kroz koji ona hoda, prateći nit odnosa s ocem - onim zemaljskim i onim nebeskim, od ljubavi u traumi do ljubavi koja je slobodna.

Spirala je pokret duboke prirode u nama i u svemu oko nas. Ona je ono mjesto na kojem nevidljivo postaje vidljivo i duh - materija. Tako je u radu "Ada" Jelena na crnogorskoj Adi Bojani iscrtala spiralu, a onda na nju postavila svoje tijelo, meditirajući i doživljavajući kako je to biti duh - koji je i materija. Ili, kako je to biti tjeloduša u ovom svijetu u kojem smo naučeni da budemo raspolučeni na ili jedno ili drugo. Što je potreba tjeloduše na zemlji? Zajednica, pleme, kontakt, ljubav. Duh postaje Zemljom radi dodira. Stoga ovaj performans doživljava potpunu nevinost zajedništva i u pijesak utiskuje unutrašnju želju da se bude prirodan, nevin, duševno gol - i ne sam.

U misterioznu dolinu svog Durmitora Jelena dovodi Draganu i Marka, mladi par koji je u bračnoj zajednici sedam godina. Nakon dugačke meditacije o tome kako se to postaje vjerenicom, onom koja se predaje muškarcu, Jelena im postavlja predivno, nevino pitanje: "Kako ste smjeli?" (da izaberu jedno drugo, da vjeruju, da se puste, da žive ljubav) i daje im uputu da osjete odgovor na ovo pitanje u svojim tijelima i dožive ga intuitivnim pokretom. Jelena stoji sa strane, u ulozi promatrača. Ona vidi dvoje ljudi čiji pokreti otkrivaju da zapravo ništa drugo osim tog spoja ne bi bilo prirodno - ni duhom, ni tijelom. Tu, u sigurnoj dolini u kojoj je uvijek i znala samo ljubav, dvoje mladih, zdravih ljudi idu jedno prema drugom i ona svjedoči kako je to u stvari prirodno toliko da niti jedan od onih razloga - zašto ne bi povjerovao/la i zašto ne bi smio/smjela, gubi smisao. Crveni krug koji se nalazi na njihovim trbusima u spoju je vizija koja se pojavila u Jeleninoj psihi - po kojoj je ovaj performans i načinjen u vanjskom svijetu, u materiji, ritualno i umjetnički potvrđujući da van traume, onda kada posjedujemo sebe i unutar sebe vlastito sidro, kako to Marko i Dragana na kraju performansa, u videu "Kako ste smjeli?" i govore, jedino što ostaje jeste suština našeg života na zemlji - ljubav.

Andrea Resner multimedijalna je umjetnica koja djeluje u polju crteža, slike, fotografije, videa, filma, poezije, performansa, kostimografije, prostorne instalacije i *street arta*. Kroz svoj rad istražuje teme snova, poetike, ženstvenosti, mitologije i simbola.

Jelena Vuković je pjesnikinja, mentorica u polju duhovnosti i seksualnosti, te performans umjetnica. Kroz sve svoje radove istražuje odnos duha i materije.

Andrea Resner i Jelena Vuković

Affiance

20.12.2024.-24.1.2025.

Affiance - an archaic English noun meaning "trust, faith, confidence," and "marriage contract or promise".

The Croatian title Vjer.e.nica plays with the words „vjerjenica“ which means fiancée (a woman engaged to be married) and „vjernica“ which means a woman who believes in God.

Through this exhibition, Jelena Vuković and Andrea Resner intertwine their practices, which have many connecting points. Jelena explores the embodiment of feminine energy and the divine through movement and poetry. Andrea explores symbols, esotericism and feminine nature through drawing, animation, video and spatial installation. By connecting their experiences and practices, the artists have created an exhibition that thematizes the archetype of the affiance, and the ways in which this archetype is crucial for healing the rift between the spiritual and material worlds.

Andrea Resner started working on the cycle presented here in 2015, with the work Tamed by a virgin, which touches on the theme and symbols related to the virgin archetype, and which will later be organically complemented and developed by the works created in 2024, in which the opening theme crystallizes in the idea of the affiance archetype, researching the meaning and role of Mary Magdalene. Affiance is inspired by the writings of Margaret Starbird, who, while investigating the person and concept of Mary Magdalene as a metaphor for the feminine principle that the official Church tried to erase, also investigates the ways in which these teachings were transmitted, most often through art, using various symbols attributed to her. According to this theory, it is Mary Magdalene who represents the female principle that enables wholeness and escapes us from the cultural environment trapped in the patriarchal modality. This is best shown through the third work, Magdalena, in which these two principles become one. Mary Magdalene is thus referred to as the Bride, who, unlike the Mother, is symbolized by the red color, and who is depicted with an animalistic tone in the central work, the very one she has often been discredited for in history. In this work, she intertwines and transitions into the figures of a woman who is sensual and liberated, and finally into the third character - a woman who opens her heart.

Roses, as a symbol that has been running through Andrea's works so far, are now deliberately depicted without thorns - because removing thorns means openness and allowing others to approach (but is also a connection with the hidden church that used these symbols).

Jelena's works, on the other hand, often refer to the initiation that a woman must go through within her psyche in order to get to the place where she surrenders. In her work *Mandala*, on Jelena's native mountain, beautiful Durmitor, artists Miloš Vujanović, Milena Cvetković and Vuko Martinović created a mandala in the form of land art. This mandala, which in the grass of Durmitor represents the edelweiss plant, for Jelena becomes a psychological labyrinth through which she walks, following the thread of the relationship with her father - the earthly one and the heavenly one, from love in trauma to love that is free.

A spiral is a movement of a deep nature in us and in everything around us. It is the place where the invisible becomes visible and spirit - matter. Thus, in the work of *Ada*, Jelena drew a spiral on the Montenegrin *Ada Bojana*, and then placed her body on it, meditating and experiencing what it is like to be a spirit - which is also matter. Or, what is it like to be a body-soul in this world where we are taught to be torn between - either one or the other. What is the need of the body soul on earth? Community, tribe, contact, love. Spirit becomes Earth because of the touch. Therefore, this performance experiences the complete innocence of togetherness and imprints in the sand the inner desire to be natural, innocent, mentally naked - and not alone.

Jelena brings *Dragana* and *Marko*, a young couple who have been married for seven years, to the mysterious valley of her Durmitor. After a long meditation on what it means to become an affianced, one who surrenders herself to a man, Jelena asks them a beautiful, innocent question: How dare you? (to choose each other, to trust, to let go, to live love) and instructs them to feel the answer to this question in their bodies and experience it through intuitive movement. Jelena stands to the side, in the role of an observer. She sees two people whose movements reveal that in fact nothing else but that union would be natural - neither in spirit nor in body. There, in a safe valley where she has always known only love, two young, healthy people walk towards each other and she witnesses how it is actually so natural that none of those reasons - why he/she wouldn't believe and why he/she shouldn't - lose their meaning. The red circle that is on their bellies is a vision that appeared in Jelena's psyche - according to which this performance was made in the outside world, in matter, ritually and artistically

confirming that outside of trauma, then when we own ourselves and within ourselves find our own anchor, like Marko and Dragana say at the end of the performance, in the video *How dare you?*, the only thing that remains is the essence of our life on earth - love.

Andrea Resner is a multimedia artist who works in the field of drawing, painting, photography, video, film, poetry, performance, costume design, spatial installation and street art. Through her work she explores the themes of dreams, poetics, femininity, mythology and symbols.

Jelena Vuković is a poet, a mentor in the field of spirituality and sexuality, and a performance artist. Through all her works, she explores the relationship between spirit and matter.

POSVOJI PROSTOR

Javni poziv "Posvoji Prostor" objavljen je 1. veljače i bio je otvoren do 13. veljače. Odabrane su i održane sljedeće aktivnosti:

- Radionica "Build a cat castle", umjetnik Nick Tobier (2. ožujka)
- Likovna radionica za djecu, The Art Club (7. ožujka)
- Izložba učeničkih radova II. gimnazije Split "Ulična umjetnost koja (me) inspirira" (29. travnja)
- Plesna izvedba "Sve ono što sam radila", Laura Vojnović (3. svibnja)
- Edukativno predavanje "Moja prava na porodu", Dea Maria Računica (18. svibnja)
- Predstavljanje knjižice udruge Koribant Lab Split "Diskurs tijela u kontekstu prostornog obrata" (21. svibnja)
- Radionica pletenja, Martina Milat (15. lipnja)
- Projekcija filmova "Živio amaterizam", Kinoklub Zagreb (1. srpnja)
- Radionica "Osnove dizajna & Canve", Paula Srdanović (25. rujna)
- Edukativni format "Plesna početnica", Sunčica Bandić (28. rujna)

II. gimnazija - izložba "Ulična umjetnost koja (me) inspirira"

ADOPT THE SPACE

The public call "Adopt the Space" was announced on February 1st and was open until February 13th. The following activities were selected and implemented:

- Workshop "Build a cat castle", artist Nick Tobier (March 2nd)
- Creative workshop for children, The Art Club (March 7th)
- Exhibition of high school students' works "Street Art That Inspires Me", II Gymnasium Split (April 29)
- Dance Performance "Everything I Did", Laura Vojnović (May 3)
- Educational Lecture "My Rights at Birth", Dea Maria Računica (May 18)
- Presentation of the booklet of the Koribant Lab Split association "Discourse of the Body in the Context of Spatial Turn" (May 21)
- Knitting Workshop, Martina Milat (June 15)
- Film Screening "Long Live Amateurism", Kino Club Zagreb (July 1)
- Workshop "Basics of Design & Canva", Paula Srdanović (September 25)
- Workshop "Introduction to Dance", Sunčica Bandić (September 28)

Koribant Lab Split - "Diskurs tijela u kontekstu prostornog obrata"

Laura Vojnović - "Sve ono što sam radila"

Nick Tobier - Radionica "Build a cat castle"

IMPRESSUM

Organizacija i produkcija // Organization and production:
Platforma "Culture Hub Croatia" // Platform "Culture Hub Croatia"

Fotografije // Photographs:
Glorija Lizde
Ivana Turianina
Platforma "Culture Hub Croatia"

Grafičko oblikovanje // Graphic design: **Paula Srdanović**

Tisak // Print: **Kerschhoffset**

Naklada // Edition: **100**

Nakladnik // Publisher:
Platforma "Culture Hub Croatia" // Platform "Culture Hub Croatia"

Za nakladnika // For the publisher:
Kristina Tešija

Donatori // Donors:
Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva
Zaklada Kultura nova
Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske
Grad Split

Split, 2025.

ISBN: 978-953-46045-2-6

CHC

Culture Hub Croatia

[PROSTOR]

Financijski
podržava

Nacionalna
zaklada za
razvoj
civilnoga
društva

Zaklada
Kultura nova

Republika
Hrvatska
Ministarstvo
kulture
i medija
*Republic
of Croatia
Ministry
of Culture
and Media*

GRAD SPLIT

